Genç Tarih

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

GÖÇ DESTANI

PANAMA

Kitapçıoğulları

Elektronik

Yayıncılık

Copyright © 2018

Kitabın tarama tarihi: Aralık 2018

Daha fazla ekitap ve bilgi için iletişim adreslerimiz:

www.facebook.com/kitapciogullari

www.facebook.com/groups/kitapciogullari

www.kitapciogullari.blogspot.com

Eksikler ve bilgi için:

kitapciogullari@gmail.com

Yasal Uyarı

Sitemiz üzerinden yüklenen e-kitaplar 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yeralan "EK MADDE 11. e istinaden görme özürlü kardeşlerimiz için hazırlanmıştır. Ekran Okuyucu, Braille'n Speak sayesinde hazırlanan kitapları dinletmekteyiz. Amacımız yayınevlerine zarar vermek değildir.

Bu e-kitaplar orjinal kitapların yerini tutmayacağı için eğer kitabı beğenirseniz kitapçılardan almanızı ya da online satın alma yolu ile edinmenizi öneririz. Yayıncı kurumların ve yazarların telif haklarının ihlal edilmemesi için indirilen dökümanların 24 saat içinde silinmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kitabi basan firmanın uğrayacağı zarardan hiçbir şekilde SORUMLU değiliz. Sitemizin amacı sadece kitap hakkında bilgi edinip, belli bir fikir sahibi olmanız ve hoşunuza giderse kitabı almanız içindir. Sitemizin burada yayınlanan e-kitaplardan herhangi bir ticari çıkarı ya da herhangi bir kuruluşa zarar verme amacı yoktur. Bu yüzden edinilen dökümanları fikir alma amaçlı olarak 24 saat süreli kullanabilirsiniz. Daha sonrası sizin sorumluluğunuza kalmıştır.

GENÇ TARİH - 5

GÖÇ DESTANI

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

PANAMA

Genç Tarih - 5
GÖÇ DESTANI

Ahmet Haldun Terzioğlu

Panama Yayın No: 350

ISBN: 978-975-2444-87-4

Genel Yayın Yönetmeni
Caner Vural

Kapak Tasarımı
Leyla Çelik

Sayfa Düzeni
Büşra Merve Hayta

Birinci Baskı: Aralık 2017

Baskı-Cilt: Bizim Büro Basımevi
Sertifika No: 26649
Yayıncı Sertifika No: 18439

Bu kitabın her hakkı Panama Yayıncılık'a aittir. Yayınevinden izin almaksızın kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Panama Yayıncılık
Yüksel Caddesi 7A/7
Kızılay-ANKARA
Tel-Fax: (0.312) 432 14 89
www.panamayayincilik.com
info@panamayayincilik.com

Depo
Libya Caddesi 25/B
Küçükesat-ANKARA

GÖÇ DESTANI

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

TÜRK UYGUR BUDUN

Kişiye budun gerek ki ona bağlansın.

Kişiye yurt gerek ki sahiplenip yaşasın.

Kişiye töre gerektir ki ona uysun.

Hem içinde yaşadığı çadırın adıdır yurt, hem de çadırı üzerine kurduğu toprağın adıdır. Göğün altında olması, sahiplenilmesi yeterlidir Türk için.

Acun yaratıldı. Türk var oldu acunda. Birçok Türk budun sırası geldiğinde varlık gösterip devlet oldular.

Uygur budun, Türk budunlardan biridir. Güçlü, yurt, töre sahibi bir budun...

Uygur yurdu varsıldı *(Zengin)*. Genişti. Güzeldi. Töre uygulanıyor, kişiler mutlu yaşıyorlardı.

İçinden iki büyük ırmak coşku ile akıyordu.

Tola ve Selenge...

Suların coşkusu budunu şenlendirirdi. İki kutlu ırmak bir yerde birleşirler. Orası bolluğun, bereketin birleştiği yerdir aynı zamanda.

Verimli, geniş toprakları sular iki ırmak. Daha doğrusu iki ırmağın armağanıdır verimli topraklar. Boy boy meyve ağaçları, ekili alanlar, yeşillik ve bunların getirdiği güzellikler...

Yurt olur da bir dağa dayanmaz mı? Budun olur da ardına ulu bir dağ almaz mı?

"Budunu tutan erdir, yeri tutan dağdır" derler.

Yüksek, kutlu bir dağ süslüyordu Uygur yurdunu. Bu dağa Hulin Dağı derlerdi. Uygurlar ise kendilerince ad takmışlar Karakurum Dağı adını vermişlerdi.

Karakurum Dağı'ndan ta otuz ırmak doğar. Kar ve kaynak suları ile beslenen bu ırmaklar birleşir, Tola ve Selenge'yi oluştururlar.

Yüksek ormanlar kaplamıştır Karakurum Dağı'nı. Üzerinde bol av hayvanı barındırır bu yüksek ormanlar Uygurların avlaklarıdır.

Dağı, ormanı, av hayvanları, coşkun akan ırmakları, verimli toprakları ile eşsiz bir yurttu Uygur yurdu. Uygurlar sakin, huzurlu bir yaşam içindeydiler. Yurtlarını korumaya hazır, erleri her zaman sakta *(Nöbet)*. Yağılarına *(Düşman)* fırsat vermemek için birlik ve beraberlik içinde.

Komşuları ile araları iyiydi. Onlar varsıl ve birlik içinde oldukça kimse karışmıyordu, karışamıyordu yurtlarına. Çalışıyorlar, üretiyorlar ve gereğince ticaret yapıyorlardı. Savaşçılığı geri bırakmıyorlar, yarın gerekecekmişçesine hazırlanıyorlardı. Gerektiğinde ordu çıkarak ve akına çıkacak güçleri vardı.

Uygurlar yurtlarını seviyorlardı. Ona bağlı ve ondan sorumluydular. Gelecekte çocuklarına bırakacakları daha değerli ne olabilirdi ki?

KUT

Kut, Tanrı'nın verdiği yetkidir. Güzelliktir, uğurdur. Varlık nedeni ve var olma talihidir. Uğurdur, armağandır.

Her varlıkta, her kişide kut aranır. Kutlu olmak, kutlu kılınmak değerli bir özelliktir.

Yurtları kutluydu Uyguların. Dağları kutluydu. Karakurum Dağı'nın üzerinde yükselen ormanları kutluydu. Yaşamları kutluydu. Çünkü Tanrı'yı bilirler ve ona inanırlardı.

Kutlu Karakurum Dağı'nın yücelerinde, kar eksik olmaz zirvesine yakın bir yerde iki kutlu kayın ağacı vardı. Bu ağaçlar Uygur budunun uğuru ve kutuydu. İnançları gereği o ağaçlara ayrı davranırlar, sık sık yanına varırlar, göğe doğru yükselen bu iki güzelliği

gözler, dallarına, dibine dilek bezleri bağlarlardı. Yılın belli günlerinde çevresinde dolanır, uğur getirsin diye alkışlar *(Dua)* ederlerdi.

Bir dileği olan o ağaçların yanına koşardı.

Çocuğu olmayan gelinler o ağaca varırlardı.

Sevdiğine kavuşmak isteyen erler, kızlar bu ağaçtan yardım umarlar, dertlerini ona fısıldarlardı.

Böyle bir inanç, böyle bir bağlılık vardı işte iki ağaca karşı. Kimse bu inancın kökenini merak etmez, araştırmazdı. Geçmişten kalma bir töre olarak sürer giderdi bu davranışları.

Sürekli büyür, gelişirdi bu ağaçlar. Göğe ulaşmak için adeta birbirleri ile yarışırlardı. Kimse onlara tırmanmaz, dallarını kesmez, gövdesini yaralamazdı. Bu ağaçlar aynı zamanda Uygurların özgürlüğünü temsil ediyordu.

Onca soğuğa, kışa karşılık bu ağaçların yaprakları dökülmez, yaz-kış yeşil kalırdı. Bu da onların kutunu imleyen *(İşaret eden, gösteren)* özelliklerden biriydi.

Uygurlar bu iki ağaca öylesine önem verirlerdi ki o zarar görmesin diye çevresini çitlerle çevirmiş,

temizlemişti. Başka hiçbir ağaç bulunmazdı yakınlarında.

Dileği olsun diye yağış *(Kurban)* adayanlar, yağışlarını getirir, bu ağaçların dibinde keserlerdi. Sonra da kut olsun diye etlerini yoksul kişilere dağıtırlardı.

Yılda iki kez büyük şölen kurarlardı bu ağaçların dibinde. O zaman en yeni en güzel giysilerini giyerler, o ağaçların altında toplanırlar, çevresinde alkışlar ederek dönerlerdi.

Uygular o ağaçlar olmadan yapamazlardı. Ağaçlar da Uygurlar olmadan...

Ulu kişiler, ulu kamlar *(Kadim inanç kişileri)* o ağaçların kutuna inanır, korunması gerektiğini sık sık yinelerler ve budunu yönlendirirlerdi. Dallarını kesmek yasak olduğundan dibine düşen kuru dallar, dökülen yapraklar toplanır, her Uygur çadırının bir köşesinde saklanırdı. Onlardan gelecek uğura inanılırdı.

Elbette bu kutun bir nedeni vardı.

MAVİ IŞIK...

Kutlu bir yaz gecesiydi.

Gök bulutsuz, yıldızlar pırıl pırıl parlıyordu. Günlük işlerini bitirmiş olan Uygurlar dinlenmek üzere çadırlarına çekilmeye hazırlanıyorlardı.

Önce birkaç kişinin dikkatini çekti gökte oluşan mavi ışık. Ardından birbirlerine duyurdular bu güzelliği. Bütün başlar göğe çevrildi. Heyecan içinde izliyorlardı mavi ışığın oyunlarını.

Mavi ışık aniden hareketlendi. Karakurum Dağı'na doğru alçalmaya başladı. Bu inanılmaz hareketi izleyenler ışığın yönünün kutlu ağaçlar olduğunu anlamakta gecikmediler. Elbette uzakta oldukları için bu birleşmeyi görmek isteseler de günü beklemek zorundaydılar.

O gece uyumadılar. Heyecanla sabahı ettiler.

Gündoğumu ile birlikte kutlu ağaçların, onların olan ağaçların yanına koşturdular. Evet, mavi ışık oradaydı. Işığını bütün güzelliği ile ağaçlara sunuyordu. Budun ağaçları çepeçevre sarmış, bu güzelliği gözlüyordu. Kimse oradan ayrılmak istemiyordu. Mavi ışık gider de bir daha göremezler korkusu vardı içlerinde. Öyle ki işlerini bile unuttular. Oysa obalarının yapılması gereken işleri vardı ve aksarsa çok zarar görürlerdi.

Ulu *(Yaşı büyük, kocamış, bilge)* kişilerin uyarısı ile ayrılmak zorunda kaldılar oradan. Elbette neler olup bittiğini anlamak üzere geride sak kişileri bırakmışlardı.

Mavi ışık o gün, sonraki gün ve daha sonrasında ayrılmadı yerinden. Bunun üzerine budun erleri sak sırasına yazıldı ve her gün birileri orada bekleyerek olanları gördü. Ağaçları gözledi. Sürekli tutulan saklarla ağaçların gelişmesi de gözlemlenmeye başlandı.

Geceleri inanılmaz bir güzellik oluyordu dağın üzerinde. Mavi ışık dalgalar halinde yere doğru uzanırken çevresinde halkalar oluşuyor, zaman zaman

çakınlar *(Şimşek)* eşlik ediyordu bu güzelliğe. Uygurlar bu güzelliği izleyerek çok geç zamanlara kadar bekliyorlardı.

Kısa zaman sonra fark edildi gelişme. Kayın ağaçlarından birinin gövdesi şişmeye başlamıştı. Biri aynı şekilde kalmış, diğerine yardımcı gibi durmuştu. Diğerinin gövdesi ise ona doğru genişlemekteydi. Sanki mavi ışık onları besliyordu. Sanki mavi ışık onlara güç aşılıyordu.

Ulu kişiler olanları konuşmaya, açıklamaya çalıştılar ancak bir yanıt bulamadılar. Ağaçlardan birinin gövdesinin şişip diğerine doğru uzanmasını açıklayamadılar.

Zamanla alıştılar olanlara. Gözlemek ve anlatmakla oyalandılar.

Yalnızca bir kişi Uygurların Ulu Kam'ı olanlara daha değişik gözlerle bakmayı bilmişti. Sonsuz bilgisi ile neler olduğunu anlamıştı.

Mavi ışık bir gün gidecekti. Onun işi o gün bitmiş olacaktı.

Ya kayın ağacının gövdesi.

"Gebe!"

Evet, bu sözü etti Ulu Kam. Mavi ışık kayın ağacını döllemişti. Olması mümkün olmayan oluvermişti. Hatta zaman da verdi Ulu Kam.

"Dokuz ay on gün dolunca, mavi ışık gidecek!"

Kişiler gün saymaya başlamışlardı. Acaba Ulu Kam'ın dediği çıkacak mıydı? Kayın ağacı gebe ise ne doğuracaktı?

Bu sorunun yanıtını şöyle veriyordu Ulu Kam:

"Doğrusunu Tanrı bilir. Bekleyelim, görelim!"

Bu sözlere karşı çıkan olmayacaktı.

Kayın ağaçları ve mavi ışık bir kut olarak sunulmuştu onlara. Elbette bir nedeni vardı.

Böylece günler, geceler geçti. Mavi ışık görevini yaptı. Kayın ağacının gövdesi büyüdü, büyüdü ev diğer ağaca dayandı. Bir zaman sonra iki ağaç birleşti adeta. İki ucu olan tek gövdeli bir ağaç gibi görünmeye başladılar. Çok hoş bir koku yayılıyordu ağaçlardan. Bu konu bütün yurdu tutuyordu.

Sonra...

DOĞUM...

Ulu Kam'ın söylediği çıktı. Tam bir gebelik süresi sonunda, dokuz ay on gün sonra, mavi ışık yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı dağdan. Kısa zamanda da ışığını kesti ve gökte yok oldu.

"Zaman doldu!" deyip koştular ağaçların yanına. Ne olacağını merak ediyorlardı.

Bir şeyler olmalıydı. Bunca yaşanan boşa değildi.

Ağaçlar öylece karşılarındaydı. Birleşmiş...

Beklediler, beklediler. Bir mucizeye tanıklık etmekti düşünceleri.

Gün solmaya başlamıştı. Artık umutları tükenmek üzereydi.

Birden bire ışıdı ağaçlar. Işıklar saçıldı dört yana. Sonra beklenmedik bir şekilde gövdesi büyüyen

ağaç yarılmaya başladı. Öyle değişik bir yarılmaydı ki...

"Doğuruyor!" diye harkıdır bir kişi. "Ağaç doğuruyor".

Bu inanılmaz söze katılmamak mümkün değildi. Bu bir doğumdu. Kutlu bir doğum!

Hep birlikte bakamazlardı ağacın gövdesinde ne olduğuna. Zarar vermekten, incitmekten çekiniyorlardı.

Ulu Kam başa geçti. Budunun ululari ile birlikte ağacın yarılan gövdesine bakmak üzere ilerlediler.

Gördükleri şaşkına çevirdi onları. Böylesini gerçekten beklemiyorlardı.

Beş ayrı renkte, beş ayrı çadır vardı ağacın içinde. Beyaz, kırmızı, yeşil, mavi ve sarı...

Yerler gümüş kaplıydı.

Her bir çadırda ışık yüzlü çok güzel bir erkek çocuğu yatıyordu. Bu çocukların ağzının üzerinde birer emzik, durmadan süt içiyorlardı.

Bu çocuklar Tanrı armağanı kutlu çocuklardı. Uygur buduna gönderilmelerinin bir nedeni vardı.

"Bunlar bizim çocuklarımız!" diye açıkladı Ulu Kam. "Bunları biz büyütecek, yetiştireceğiz. Zamanı gelince de olması gerekenler olacaktır. Tanrı buyruğuna karşı gelinmez."

Bu çocuklara birer ad vermek gerekiyordu. Böylesi kutlu mucizelerle doğan çocuklar adsız bırakılamazdı.

Bu görevi de Ulu Kam üstlendi.

Önce beyaz çadırdaki çocuğu çıkardı. Töre gereği adını açıkladı.

"Bu çocuk en büyükleridir. Bunun adı Bögü Tigin olsun!"

Sonra başının üzerine kaldırdı üç kez ve adı haykırdı.

"Bögü Tigin!"

Budun sevinç haykırışları ile yineledi bu adı:

"Bögü Tigin!"

Ardından beyaz çadırdaki çocuğu çıkardı Ulu Kam. Onun adını koydu:

"Us Tigin!"

Sıra yeşil çadırdaki çocuktaydı.

"Türek Tigin!"

Ardından mavi çadırdaki kutlu çocuğun adı kondu:

"Kutur Tigin!"

En sonunda da sarı çadırdaki çocuğu çıkardı Ulu Kam:

"Sungur Tigin!"

Çocuklar onları bakacak ve emzirecek sütannelere verildi. Çok dikkatli davranılması öğütlendi. Onları korumak ve kollamak için özel görevliler seçildi. Bundan sonrası zamanı gelince yapılacaktı.

Çocuklara analık ve atalık yapan iki kayın ağacı orada, taşıdıkları kut ile kaldılar. Kısa zamanda eski durumlarına döndüler. Beş kutlu çocuk sık sık bu ağaçların yanına getirildi kut sürsün ve unutulmasın diye.

Olanlar kısa zamanda yayıldı çevrede. Dostlar Uygur budun adına sevindi bu kutlu doğum için. Yağılar ise bunun ardından neler geleceğini merak edip üzüldüler. Onların böyle bir kutu yoktu.

DEĞİŞİM...

Uygur yurdu değişti. Çocukların gelişi büyük bir varsıllık ve kut getirdi yurda. Mevsimler daha güzel geçer oldu. Yağmurlar daha dengeli yağar oldu. Irmaklar daha düzenli akar oldu. Toprak daha verimli oldu. Ağaçlar daha fazla ve güzel meyve verir oldu. Koyunlar, sığırlar, atlar daha çok doğurdular. Avların bile tadı başka oldu.

Uygur budun bütün bu güzellikleri çocukların kutuna bağladılar. Onları çok sevip, bağlandılar. Üstelik saygı da duydular. Onlar gökten gelen ışığın çocuklarıydı. Özel bir görev için geldikleri belliydi. Bunun zamanı beklenecekti. O güne kadar çocuklar eğitilecek, töre, devlet, budun, yargu *(Adalet)*, ordu, yönetim, savaşçılık, dost-yağı ve diğer gerekenler öğretilecekti. Bunun içinde kocamış erler, bilgeler, usta kişiler görevlendirilecekti.

Çok erken büyüdü çocuklar. Erkenden yürüdüler, konuştular. Birbirlerinden hiç ayrılmıyorlardı. Kendi aralarında bir saygı sırası kurmuşlardı. Buna uyuyorlardı. Başları Bögü Tigin'di. Önce o konuşuyor, önden o yürüyor, önce o oturuyor, önce o yiyordu.

Beşi de yetenekliydi. Çok kolay öğreniyorlardı. Bir öğrendiklerini de bir daha unutmuyorlardı. Erlikleri, ata binişleri, pusat *(Silah)* kullanışları eşsizdi.

Yeterince büyüdüklerinde, usları *(Akıl)* başlarında geldiğinde, ağaçların yanına kendi başlarına varmak istediklerini söylediler. O iki ağacı ana ve ata yerine koymuşlardı. Onlara saygı sunmak istiyorlardı. Bu bir dilek değil, bir buyruk gibi söylendiği için kimse engel olmadı onlara. Beş çocuk ağaçların yanına vardılar. Sağ dizlerini yere vurup, başlarını eğip saygı gösterdiler ağaçlara. Bu sırada ağaçlardan yel sesince bir ses türedi. Sanki iki ağaç çocuklara seslendi. Onlar da bunu dinleyip mutlu oldular. Anasızlığın, atasızlığın özlemini giderdiler.

Bu kısa konukluk onlara çok iyi gelmişti. Neşe-

lenmişler, rahatlamışlardı. Bunu sık sık yineleme kararı aldılar.

Destan dili hızlı olur. Zaman gerektiğince hızlanır.

Burada da hızlı geçti zaman. Çocuklar büyüdü. Yönetime geçmelerinin ve Uygur budunu hak ettiklerince yönetmelerinin zamanı gelmişti.

Budun ululari toy edip *(Toplanıp)* Ulu Kam'a danışmaya gittiler. Düşüncelerini anlattılar.

Ulu Kam onları haklı buldu. Yalnızca bir konuda uyardı.

"Kağan seçilecekse bu beş yiğit kendi aralarında seçmelidirler. Budun bu seçime karışmasın. Sonra da seçilen kişiyi kağan bellesin ve ona uysun. Çocuklar aralarından kimi seçerlerse kağan odur."

BÖGÜ KAĞAN

Budun ululari Ulu Kam'ın yanından ayrıldılar ve ışığın beş oğlunu toya seslediler.

Beşi birbirinden yiğit, birbirinden bilge beş er çıkıp geldiler toya.

En kocamış ulu kişi düşüncelerini anlattı.

"Biz hiçbir zaman kendi devletimizi kuramadık. Başımızda hep başka budunların kağanları oldu. Biz de onlara uyduk. Ordu istediler gönderdik. Salma *(Vergi)* istediler verdik. Sonra siz geldiniz. Uygur budun için umut oldunuz. Bir kağanımız olsun istiyoruz. Önümüze düşsün, devletimizi kursun, yağılarımızın üzerine akın kılınsın. Salma veren değil, salma alan bir budun olalım!"

Söylenenleri dikkatle dinliyorlardı. Budun ulularının ne demek istediğini anlamışlardı. Yine de sordular:

"Bizim en yapmamızı istiyorsunuz?"

"Siz kutlu erlersiniz" dedi Ulu Kişi. "Aranızdan birinin kağan olması gerek. Bu seçimi size bırakıyoruz. Kimin kağan olacağına siz karar verin. Biz de budun olarak ona uyalım!"

Kısa bir düşünme zamanından sonra toy kurmaya ve konuşmaya karar verdi beş kutlu er. Budun istemişti. Onlar da bu karara uyacaklardı.

Onlar toy kurduğunda budun bu toyun sonucunu heyecan içinde bekliyordu.

Sonunda çıkıp durumu açıkladılar.

"Kağanlık Bögü'nün hakkıdır" dediler.

Aslında budun da böyle bir sonuç bekliyordu. Bögü Tigin diğerlerinden farklı olduğunu, hepsinin önünde olduğunu her durumu ile belli etmişti.

"Bögü Kağan" diye haykırdılar. Ona övgüler düzdüler. Töre gereği bir keçenin üzerine oturttular ve güneşin döndüğü yönde dokuz kez döndürerek kağanlığını onadılar.

Ardından ulu kayınların yanına varıp onlara seslediler yeni duyumu.

"Oğullarınızdan Bögü, kağan oldu!"

Uygur yurdunda Bögü Kağan'ın çağı başlamıştı. Diğer dört kardeşi de onun çevresinde yer alıp şadlık orunu *(Rütbe, unvan)* ordu sahibi olmuşlardı.

Bögü Kağan uscul, yagulu, yiğit bir kağandı. Kardeşlerinin de yardımı ile Uygur yurdunu iyilikle yönetmeye başladı. Uygurlar ona İdikut dediler. Yani Tanrı'nın kutu. Tanrı'nın armağanı. Bundan sonra aynı soydan gelecek olan bütün Uygur kağanları aynı orunu taşıyacaklardı.

Bir gün üç ak karga çıktı ortaya. Bunlar Tanrı tarafından gönderilmiş kutlu kargalardı. Her biri bütün kişi dillerini konuşuyorlardı. Duyumcu kuşlardı. Acunun dört yanından Bögü Kağan'a bilgiler taşımaya başladılar. Böylece Bögü Kağan acunun her yanından duyumdar olmaya başladı.

Bögü Kağan on beş yaşındaydı. Bir gece uyurken penceresinin önünde bir kız belirdi. Gün doğana kadar orada bekledi. Bögü Kağan bu düşle gerçek arası görüntüden etkilense de kızla ilgilenmedi. Uyur gibi yaptı. Gün doğunca kız gitti.

Kız vazgeçmedi. Sonraki geceler de geldi pencereye ve bekledi.

Bögü Kağan olanları kardeşlerine anlattı ve sordu.

"Ne yapmalıyım?"

"Bu bir mucize olabilir" dediler. Gece geldiğinde kızla konuş. Bakalım ne diyecek?"

Ertesi gece de geldi kız. Davrandı Bögü Kağan. Kıza kim olduğunu, ne istediğini sordu. Kız çok güzeldi. Güzel gözleriyle bakıyordu Bögü Kağan'a. O baktıkça Bögü Kağan'ın usu gidiyordu.

Kız hiç yanıt vermedi. Orada konuşmaya yetkisi yoktu. Bögü Kağan'ın elinden tuttu ve onu yakındaki Ak Dağ'a götürdü.

"Beni sana Tanrı gönderdi" dedi kız. "Yalnızca burada konuşma yetkim var. Başka yerde konuşamam. Her gece buraya geleceğim ve seni bekleyeceğim. Hem konuşacağız, hem görüşeceğiz. Sözümü dinle! Sen Uygur kağanısın. Böyle beklemek olmaz. Akına çıkmalısın. Doğudan batıya bütün budunları buyruk altına almalısın. Bunun için Sungur Tigin ordu kursun. Kırgızların, Moğolların üzerine varsın.

Şimdi var git ve dinlen. Yarın da sözlerimi uygula!"

Tek söz edemedi Bögü Kağan. Döşeğine geri döndü.

Gün doğunca kardeşlerini huzuruna sesledi. Kızın söylediklerini aktardı. Sungur Tigin ilk görevi almanın heyecanıyla "Buyruk Kağan'ın" deyip ordu hazırlamaya koştu. Akın zamanıydı.

AKIN VE UTKU

Sungur Tigin Kırgızları ve Moğolları buyruk altına aldı.

Bununla durulmadı. Akınlar üst üste geldi. Gece gelen kızın söyledikleri bir bir tutuyordu.

Kutur Tigin ordu kurdu ve Tankut yurduna akın yaptı. Utku kazanıp budunu buyruk altına aldı.

Türek Tigin ordusuyla Tibet'e yürüdü. Orada utkular kazandı.

Sıra büyük yağı Çin'e gelmişti. Olanları duymuş olan Çin büyük tedirginlik içinde bekliyordu.

Bögü Kağan, Us Tigin'i yerine bırakıp diğer kardeşlerini de yanına alarak Çin'e akına çıktı. Büyük utkular kazandı. Çin'e baş eğdirdi.

En büyük akını ise Türklerin kutlu başkenti Ötügen Yış üzerine yaptı Bögü Kağan. Ötüken Yış'a ege-

men olan bütün Türkleri yönetme hakkına da sahip oluyordu. Bögü Kağan Ötüken Yış'a sahip çıktı. O artık büyük kağandı. Us Tigin'i Ötüken Yış'a sesledi. Ötüken Yış'ın yönetimini ona bırakıp ve kendisi Karakurum'a döndü. Yurdu oradan yönetecekti.

Karakurum'a Ordubalığ adını verdi. Orayı varsıl, büyük bir kent durumuna yükseltti. Uygurların başkenti yaptı. Çevresine kerpiçten ve balçıktan yüksek bir duvar ördürdü. Ordubalığ artık kale içine alınmıştı.

Gece gelen kız ile tam yedi yıl, altı ay, yirmi iki gece görüştü. Her seferinde kutlu bir görev aldı üzerine ve yerine getirdi. Son gün kız artık görevinin bittiğini ve bir daha gelmeyeceğini söyledi. Çok üzüldü Bögü Kağan ama yapacak bir şey yoktu. Tanrı buyruğu böyleydi.

Bögü Kağan bir gece bir düş gördü. Düşünde ak giysiler içinde, ak uzun saçlarına ak şerit takmış kocamış kutlu bir kişi onun esenledi.

"Sana bir armağan getirdim!" dedi.

Bögü Kağan şaşkınlıkla beklerken ona bir küçük

yuvarlak taş verdi.

"Bu taşı sakla. Adı Yada Taşı'dır. Kutlu bir taştır. Bu taşı korursan acunun dört yanındaki budunlar sana uyarlar, bağlanırlar" dedi.

Sonra ortadan kayboluverdi.

O gece Ulu Kam da aynı düşü görmüştü. Sabah erkenden Bögü Kağan'ın huzuruna çıktı. Dört kardeşi de yanındaydı. Ulu Kam danışılan, sözü dinlenilen kişiydi. Onun bu gelişi elbette bir neden dayanıyordu.

Ulu Kam beş kardeşi esenledikten sonra düşünü anlattı. Bögü Kağan şaşırmıştı.

"Aynı düşü ben de gördüm."

"Bu kutlu bir düştür" dedi Ulu Kağan. İkimizin aynı düşü görmesi gerçekleşeceğine imdir. O halde durmamak, akınları sürdürmek gerek."

Beklemeyeceklerdi. Durmayacaklardı.

"Bu kez batıya akın kılacağız!"

Ordu hazırlandı ve batıya yola çıkıldı. Karşılarına çıkan bütün orduları yendiler. Bütün budunları buyruk altına aldılar.

Gürül gürül ırmaklar akan, yemyeşil, çok güzel bir yere geldiler. Burayı çok beğendi Bögü Kağan ve bir kent kurulmasını istedi.

Kısa zamanda buyruk yerine getirildi. Varsıllık ve güç bunu sağlamaya yetmişti.

Bögü Kağan bu kente Balasagun adını verdi.

Akınlar sürdü. Acunda buyruk altuna almadıkları bir tek budun kalmadı. Böylece Bögü Kağan'ın düşü gerçekleşti. O kadar ileriye gittiler ki artık orada kişiler değil, garip yaratıklar yaşıyordu. Oradan geri döndüler.

Uygurlar egemenlik kurdukları budunları yargu ile yönettiler. Onları uygun salmalar ödemeyi buyrukladılar. Başlarındaki yönetenlere de budunlarına iyi davranmalarını söylediler. Çok büyük bir devlet oldu Uygur devleti.

Bundan sonra Bögü Kağan'ın soyundan gelenler uzun bir zaman yönettiler Uygur devletini.

Tam otuz soy!

YULUĞ KAĞAN

Çok çok uzun zaman sonra, bu kutlu soydan gelen Yuluğ Kağan geçti Uygur devletinin başına. Yağıları onu güçsüz bellediler. Çin devleti büyük bir deneme yapmaya, Uygur boyunduruğundan kurtulmaya karar verdi. Yanına Uygur yağısı devletleri de alarak Uygur yurduna saldırdı.

Uygurlar hazırlıklıydı. Güçlü orduları vardı ve savaşmanın ne anlama geldiğini biliyorlardı.

Yiğit Yuluğ Kağan orduların başında yağılara karşı çıktı. Vurdu, çekildi. Kıydı, yok etti. Büyük bir usla yönetti ordularını. Çinlileri ve onlarla birleşip Uygur yurduna saldıranları yenilgiye uğrattı. Onları başkaldırdığına pişman etti. Ardından buyurdu.

"Size iyi davranmanın bir anlamı yok. Uygurlara yağılıktan vazgeçmeyeceksiniz. Yaptığınızın kıyınını

(Ceza) bana daha fazla salma ödeyerek çekeceksiniz. Ya salmayı verirsiniz ya da yurdunuza akın eder, kentlerinizi yıkarım!"

Yağılarda cesaret kalmamıştı. Boyun eğmekten başka seçenekleri yoktu. Yuluğ Kağan'ın buyruğuna uydular. İstediği salmayı gönderdiler.

Çinliler çok farklı bir budundu. Erlik bilmezler, erce savaşmazlar ve erce davranmazlardı. Büyük kentler kurmuşlardı. Ata binmek, pusat kullanmak onların işi değildi. Çok oyun bilirler, hileye davranırlardı. Ne töreleri, ne yaşantıları Uygurlara benzemezdi. Onlar gibi düşünmezler, onlar gibi yaşamazlardı.

Yuluğ Kağan, bütün ataları gibi mert, dürüst bir kişiydi. Savaşı, akını gereğince yapar, erliğin hakkını verirdi. İyi kılıç, kargı, yay kullanır, bileğini bükmek mümkün olmazdı. Hile, oyun bilmezdi. Buna gerek de görmezdi.

Çinliler başlarına gelene susmuş görünseler de yaşadıklarına razı olmak istemiyorlardı. Uygurların buyruğunda yaşamak hiç hoşlarına gitmiyordu. Onlar da kendi yasaları ile yönetmek, diğer budunlara

egemen olmak istiyorlardı. Bunun önündeki engel Uygurlardı. Uygurlar birlik ve beraberlik içinde oldukça, güçlü ve varsıl oldukça, güçlü, kalabalık ordulara sahip oldukça onlarla baş edemeyeceklerini iyi biliyorlardı.

Yuluğ Kağan'ın her an kızabileceğini ve Çin'e akın yapabileceğimi düşünerek yaşamak hoşlarına gitmiyordu. Buna bir çözüm bulmalıydılar. Böyle tedirgin beklemek onları perişan ediyordu.

Çin yönetenleri, imparatorun başkanlığında toplandılar. İmparator hepsinin düşüncelerini sordu. Usuna çözüm gelen ileri çıkıp anlattı düşüncesini. Söylenenler hep aynı sözlerdi. O kadar çok, o kadar uzun konuştular ki sonunda imparator bıktı bu sözlerden. Kendi düşüncesini söyledi.

"Sizden bir çözüm çıkmayacak. Boş konuşmaktan başka bir iş yapmıyorsunuz. Uygun bir çözüm bulana dek Uygur kağanı ile barış yapmak zorundayım. Böylece her an akın olmasını bekleme durumunu yaşayamayız!"

Çin imparatoru büyük bir armağan kervanı hazırlattı. O yıl göndermesi gereken salmayı da erken

ve fazlasıyla gönderdi. Elçi olarak görevlendirdiği kişilere verdiği bitig *(Mektup)* ile iki budunun barış içinde yaşaması gerektiğini dili döndüğünce anlatmaya çalışmıştı. Barış için bütün koşullara razı olduğunu bildiriyordu.

Yuluğ Kağan, savaşı kazanmış bir budunun kağanıydı. Etkili olmuş ve dediğini yaptırmıştı. Bu çağdan sonra Çin ile barış yapmak işine gelirdi. Yurdunun gelişmesi için uğraşır, diğer budunlarla olan sorunları çözerdi.

Ancak bir koşulu vardı:

"Barış benim istediğim koşullarda yapılacak!"

Çin'in buna itiraz edecek durumu yoktu.

Çin'e dönen elçiler, Yuluğ Kağan'ın koşullarını getiriyorlardı.

Çin imparatoru bu koşulları kabul etti. İki devlet arasında savaşlar sona erdi. Ancak Çin rahat durmayacak Uygurları tanımak ve anlamak, bundan sonra yapılacakları düzenlemek için durmadan çalışacaktı. Uygular ise barışa güvenmişler, kendi yaşamlarına dönmüşlerdi.

ÇİN ÇÖZÜM ARIYOR

Bunca başarının, bunca utku kazanmanın bir nedeni olmalıydı. Çin, neden Uygurlara karşı utku kazanamıyordu. Uygur devletinin bunca güçlü olmasının nedeni neydi?

Çin işi, gücü bırakmış bununla uğraşıyordu. Bu sorun mutlaka çözülmeli, Uygurların gizi bilinmeliydi. Bu da Uygurların içine girmekle, onlarla birlikte yaşamak, onları tanımakla mümkün olurdu.

Yağı yakın olarak çözüm bulmaya çalışacaktı.

Önce ticaret yapmak adı altında birileri gönderildi Uygur başkentine. Öyle ya, barış içindeydiler. Neden ticaret yapılmasındı?

Bunun için gönderilen kişiler çok kalabalık olsa da Uygurlar bunda bir sakınca görmediler. Oysa bu

kalabalık Çinliler hep çaşıttı *(Casus)*. Amaçları her yanı gezmek, görmek, kişilerle yakınlaşmak ve yeterince bilgi toplamaktı. Sonra da bütün öğrendiklerini Çin sarayına aktaracaklardı. Böylece gelecekte yapılacaklar için bilgi edinilmiş olacaktı.

Elbette Uygur kağanına ve onun oğuşuna *(Aile)* yakın olacak birileri de görevlendirilmişti. Bu oğuş tanınmalı ve yakından izlenmeliydi. Kimlerin kandırılabileceği, kimlerin kazanılabileceği öğrenilmeliydi.

Çin yönetenleri bütün bunları düşünüyor, yeni oyunlarını bunun üzerinden kurmaya çalışıyorlardı. Uygur devleti yenilmeliydi. Yenilecekse bunun yolu belirlenmeliydi. Savaşlarda elde edilemeyen başarılar böyle rezil oyunlarla elde edilebilirdi.

Çaşıtlar, Çin sarayına ilk bilgileri gönderdiler.

"Yuluğ Kağan'ın evdeşi *(Eşi)* Ulu Hatun'a yaklaşmak mümkün değildir. Kendisi Çin yağısıdır. Çinlilere hiç iyi gözlerle bakmamakta, onlarla konuşmak, görüşmek bile istememektedir."

Bu bilgi elbette Çin yönetenlerini üzdü. Demek

ki armağanlarla, ödüllerle kandırılacak kişi değildi Ulu Hatun.

Yeni bir bilgi daha geldi çaşıtlardan.

"Yuluğ Kağan'ın yakınında bulunan Ulu Ayguçisi *(Vezir, danışman)* Çok bilgili, çok deneyimli bir kişidir. Verdiği uslarla kağanı yönlendirmektedir. Budun arasından seçilmiş olan bu kişi ne Çinli sözüne ne de armağana kanmayacak biridir. Bu nedenle ona da yaklaşmamız mümkün olmamıştır!"

Bu da üzücü bir bilgiydi Çin için. Ancak verilen karşılıkta çaşıtlara durmamaları, mutlaka bir şeyler bularak Uygur yurduna zarar verecek sonuçlar elde etmeleri buyruluyordu.

Kağan uruğundan *(Büyük aile)* hiç kimse kandırılamadı. Uygur ululari uslu kişiler çıkmışlardı. Çinlileri yanlarına yaklaştırmadılar. Ne Çin altınları, ne Çin ipeği onlar için önemli olmadı. Onlar Uygur olarak doğmuşlardı ve öyle kalmayı seçiyorlardı.

Çin yönetimi gün geçtikçe umutsuzluğa kapılmaya başlamıştı ki!

GALI TİGİN

Yuluğ Kağan'ın bir oğlu vardı.

Galı Tigin.

Çok iyi yetişmiş, cesur, mert, savaşçı... Atasının ardından tahta geçeceği için özel davranılıyordu kendisine. Hemen her işte yer alıyor, buyruğunda ordu bulunuyor, savaşlarda, akınlarda atasının yanında bulunuyordu. Budun onu seviyordu. Onun varlığı ile devletin geleceğinin güvencede olduğunu düşünüyordu.

Uygur ilinde fitne çıkarmak, oyun kurmak için her yolu deneyen ve o güne dek başarılı olamayan Çin çaşıtları Galı Tigin'i hedef seçtiler kendilerine. Onun gençliğinden, deneyimsizliğinden yararlanabileceklerini düşündüler. Hepsi ayrı koldan ona ulaşmak, onu kandırmak için çalışmaya başladılar. Onun hakkında bilgi edinmenin yollarını aradılar.

Galı Tigin neler yapardı?

Galı Tigin neleri severdi?

Galı Tigin neleri merak ederdi?

Galı Tigin nelerle ilgilenirdi?

Galı Tigin'e yaklaşmak için nasıl bir yol tutmak gerekiyordu?

Galı Tigin yalnızdı. Kendisine eş çekmemişti çünkü gölüne göre bir kız bulamamıştı. En büyük düşkünlüğü kılıcaydı. En iyi kılıcı bulmak, almak isterdi. Daha iyisi olursa daha iyisini... Çok sayıda kılıcı vardı ve onları büyük bir özenle tutar, sık sık incelerdi. Kılıç oyunlarını iyi beceriyordu. Onun bu özelliğini bilenler nerede değerli bir kılıç bulurlarsa alıp ona getirirlerdi.

Çinli çaşıtlar bunu öğrenince Çin sarayına duyum saldılar:

"Bize bugüne kadar görülmemiş, değerli, eşsiz bir kılıç gerek. Bu bulunursa Galı Tigin'e yaklaşmak mümkün olacaktır."

Böyle bir imkan doğunca, dört bir yana duyum salındı. En değerli, en güzel kılıcın acunun neresinde olursa olsun alınıp Çin başkentine getirilmesi isten-

di. İşin ilginç yanı acundaki en iyi kılıcı Türk budunların demircileri yapardı. Çin'de yapılan kılıçların Uygurların gözünde bir değeri ve anlamı olmazdı. Türk budunlardan böylesi bir kılıcı elde etmek de kolay değildi.

Çok uzun sürdü aramalar. Sonunda Kırgız yurdunda bir kılıç bulundu. Gerçekten eşsiz bir kılıçtı. Pek çok yollar denendi elde etmek için. Sonunda bu kılıç alındı. Değerli ipeklere sarıldı ve Uygur yurdundaki Çinli çaşıtlara gönderildi.

Çaşıtların başı, kılıcı alıp Galı Tigin'le görüşmeye gitti. Kapıdan bırakmayacaklardı ancak kılıç sözü edilince:

"Galı Tigin'e acunun en güzel kılıcını getirdim!"

Galı Tigin, bir Çinlinin elinde böyle bir kılıç olmasının nedeni soruşturmadı bile. Değerli bir kılıç onun için her şey anlamına geliyordu.

Çinli çaşıt başını huzuruna aldı. Gözü onun elindeki ipeklere sarılmış kılıçtaydı.

"Hele aç!" dedi heyecanla, "Aç da görelim şu eşsiz dediğin kılıcı!"

Çaşıt başı inadına işi ağırdan alıyor, Galı Tigin'in daha da heyecanlanmasını, yaptığı işin önemsen-

mesini bekliyordu.

Kılıç ortaya çıktığında, Gali Tigin onu eline aldığında, adeta nefesi kesilmişti. Böyle bir kılıç daha önce görmemişti. Üzerindeki tamgadan *(Mühür)* Kırgız kılıcı olduğunu anlamıştı.

"Bunu bana ne kadara satarsın Çinli?" dedi heyecanla, "Ne istersen veririm!"

Çaşıt başı Çinli bir şeyler elde etmenin mutluluğu ile gülümsüyordu.

"İstediğim yalnızca sizin dostluğunuzdur Gali Tigin. Başka bir şey istemez!"

Galı Tigin ısrar etti. Ancak çaşıt başı verilen hiçbir şeyi almadı. Büyük bir tok gözlülük denemesi ile başarılı olmuştu.

Böylece başladı çaşıt başı Çinli ile Galı Tigin'in dostluğu. Kurnaz Çinli kısa zamanda Uygur erini etki altına almayı başardı. Onu sözleri ile etkiledi. Davranışlarını sınamayı öğrendi. Galı Tigin'in üzerinde öylesine iyi bir etki bıraktı ki artık onun yanından ayrılmaz oldu. Hatta zaman zaman Çinlilerin çok iyi kişiler olduğunu, onlarla savaşmanın gereksiz ve anlamsız olduğunu düşünmeye başlamıştı.

Çinlilerin isteği buydu.

GALI TİGİN ÇİN'E GİDİYOR

Yuluğ Kağan bu istek ona ilk geldiğinde şaşırıp kalmış, duyduğuna da inanamamıştı.

"Kağan Ata'm, Çin başkentine bir gezi yapmak düşüncesindeyim."

Yuluğ Kağan elbette bu işin bir düzen olduğunu, uzun zaman süren bir çaba ile sağlandığını bilmiyordu.

Çaşıt başı Çinli durmadan, dinlenmeden Çin başkentinden söz etmişti Galı Tigin'e. Övmüş, anlatmış merak etmesini sağlamıştı. Neredeyse her an yapılan bu övgüler etkisini göstermiş, Galı Tigin bir gün içinden geçeni söyleyivermişti.

"Çin başkentini çok merak etmeye başladım. Mutlaka görmek isterim!"

"Buyruk sizin!" diye hemen bu isteğin üzerine

atlamıştı çaşıt başı Çinli. "Bunu sağlamak için elimden geleni yapar, davetinizi sağlarım efendimiz!"

"Bekle!" dedi Galı Tigin "Önce Kağan Ata'mdan izin almam gerek!"

Oğlu izin ister de Yuluğ Kağan vermez miydi? Çinli umutlanmıştı. Şimdi önemli olan Galı Tigin'i Çin'de etki altına almak ve bu işin sonunu getirmekti.

Galı Tigin, şimdi Kağan'ın karşısında bu dileğini dillendiriyordu.

"Neden?" diye sordu Kağan.

"Merak ediyorum Kağan Ata'm. Bunda bir sakınca var mıdır?"

Yuluğ Kağan düşündü. Eğer bu iş oğlunun orununa yakışır bir şekilde olacaksa neden engel olsundu?

"Sakınca yok!" dedi Galı Tigin'e. "Eğer Çin bu konuda gerekeni yaparsa, sakınca yok!"

Çaşıt başı Çinli bu işi üstlenmişti. Hemen çaşıtlarını gönderip durumu açıklattı imparatora ve Galı Tigin'in Çin başkentine davet edilmesini sağladı.

Çin başkenti bu çok önemli konuk için hazırlıklara girişmiş, görülmedik bir tören düzenlenmesi yönünde her şey yapılmaya başlanmıştı. Bu arada oyun kurulmuştu. Galı Tigin Çin imparatorunun güzel kızı ile tanıştırılacak, Uygur kızlarına hiç benzemeyen bu kızın onun gönlünü çalması sağlanacaktı. Böylece oyun yeni bir yola sokulacaktı.

Galı Tigin atasının ve anasının uyarılarını dinlemiş, Çin başkentinde nasıl davranması gerektiğini bellemiş ve ordusunu alarak yola çıkmıştı. Yanında çok sayıda Uygu atını armağan olarak götürüyordu. Çaşıt başı Çinli ona eşlik ediyordu. Hiç yanından ayrılmıyor, Çin başkenti hakkında sözler ediyor, arada da Çin Konçuyu *(Prenses)* Kiu Lien'in güzelliğinden söz ederek onu meraklandırıyor, karşılaşmaya hazırlıyordu.

Galı Tigin Çin başkentinde, kapılarda çok büyük bir heyet tarafından karşılandı. Gördükleri onu etkilemişti. Daha önce böyle büyük, güzel bir kent görmemişti. Her gelen ona değerli armağanlar veriyordu. Yalnızca onun için çok büyük bir saray hazır-

lanmıştı. Galı Tigin'in usu gitmiş, ne yana bakacağını bilemez olmuştu.

Sonunda oyunun en önemli zamanı geldi. Galı Tigin Çin Konçuyu Kiu Lien ile tanıştırıldı.

Beklenen oldu. Galı Tigin görür görmez aşık oldu Kiu Lien'e. O andan sonra da artık eski Galı Tigin olamadı.

Çin başkenti umurunda değildi. Acun umurunda değildi. Bütün düşüncesi Kiu Lien'di.

Gezi bitti. Çinlilerin verdiği armağanlar o kadar çoktu ki... Ancak Galı Tigin'in yüzü gülmüyordu. Çünkü Çin konçuyu onu uğurlamaya gelmemişti. Bu da yüreğinin yarasını daha fazla kanatmıştı.

Yol boyunca konuşmadı Galı Tigin.

Yurda döndüğünde de durumu değişmedi. Çaşıt başı Çinli yine onun yanındaydı. Durumunu biliyor, etkisini artırmak için elinden geleni yapıyordu.

Yuluğ Kağan ve Ulu Hatun oğullarındaki değişimi merak ediyorlardı. Ne kadar sorgulasalar Galı Tigin tek söz etmiyordu.

Sonunda onun yanından ayrılmayan çaşıt başı Çinli'ye danışmak zorunda kaldılar.

"Çin başkentine gitmeden önce oğlumuz böyle değildi. Orada ne oldu da böyle suskun, neşesiz ve üzgün oldu?"

Çaşıt başı Çinli tam zamanı deyip, olanları anlattı.

"Oğlunuz sevdalandı Ulu Kağan!"

Bu beklenmedik bir iş değildi.

"Kimdir oğlumun gönlünü çalan bu kız? Onu biliyor musun?" diye sordu Kağan.

Çaşıt başı Çinli de olanları anlattı. Sonra da kızın adını söyledi.

"Çin Konçuyu Kiu Lien"

Beklenmedik bir kişiydi, ancak imkansız bir aşk da değildi. Uygur kağanı istedikten sonra oğluna Çinli konçuyu alırdı. Ancak bunu oğlundan da duymak istiyordu.

Bu kez Yuluğ Kağan, Ulu Hatun birlikte konuştular Galı Tigin ile. Biraz sıkıştırılınca Galı Tigin aşkını itiraf etti. Kiu Lien artık onun için vazgeçilmezdi.

"O zaman gereğini yapacağız" dedi Yuluğ Kağan. "O kızı oğluma isteyeceğim!"

KUTLU KAYA

Bu sırada çaşıt başı Çinli boş durmuyor, Uygur yurdunun gizini çözmeye çalışıyordu. Mutlaka bir büyük giz vardı ve onu çözmek pek çok sorunu çözecekti.

"Bu yurdu koruyan kut nedir? Bu yurt nasıl böyle bereketli ve varsıl? Nasıl yaparız da Uygurları zora sokar, onların gücünü alırız?"

Bütün çaşıtlar Uygur budunun arasında, artık her yere rahatlıklar girip çıkarak, herkesle rahatlıkla konuşarak bunu öğrenmeye çalışıyorlardı.

Bir yandan da Çin'deki falcılar, fallar açarak bu gizi çözmeye çalışıyorlardı. Bu etkili güç topraktan, kayadan bir güçtü. Ancak ne olduğunu bulamıyorlardı.

Sonunda çaşıtlar gizi öğrendiler.

Uygur yurdunda, Hatun Dağı'nın öte yanında gökten geldiğine inanılan kutlu bir kaya vardı. Bu bir tepe görünümündeki kaya Uygur yurdunun kutuydu. Bereketin, verimliliğin, mutluluğun nedeniydi. Tanrı armağanı bu kayaya çok önem verirdi Uygurlar.

Çaşıt başı Çinli bunu öğrenince hemen başkentine ulaştırdı bu bilgiyi.

Çinliler düşünmeye başladılar.

"Bu Kutlu Kaya'yı nasıl ele geçiririz? Onu Uygurlardan nasıl alırız?"

Bu arada Yuluğ Kağan Çin konçuyunu oğluna istemek için büyük bir heyet hazırlamıştı. Çok değerli armağanlar, atlar, eşsiz pusatlar, Çin sarayına götürülecekti. Kağan uruğundan ulu kişiler bu heyetin başında olacak ve Çin konçuyunu Galı Tigin'e isteyecekti.

Yuluğ Kağan ve Ulu Hatun bu işin olacağına kesin gözle bakıyorlardı. Uygur kağanı oğluna kız istesin de Çinliler vermesin, bu mümkün değildi.

Kız isteme heyeti Çin başkentine ulaştı. Elbette önceden duyumlu olan Çinliler çok güzel ve etkili bir karşılama hazırladılar. Uygur ululara çok iyi davrandılar. Onlara saraylar açıp, rahat etmelerini sağladılar.

Armağanlar verildi ve Çin imparatoru ile görüşme dileği iletildi. İstek uygun bir dille anlatılacaktı.

Çin imparatoru Uygurların neden geldiğini bildiği halde yine de görüşmeyi geciktiriyor, zamanın geçmesini bekliyordu. Çin, oyun kurma işinde ustaydı ve bunu gereğince kurgulardı.

Birkaç gün gezdirilen, ağırlanan Uygur heyeti sonunda imparatorun huzuruna çıktılar. Uygur kağanının esenleme dileklerini sunup çok beklemeye gerek görmeden gelişlerinin asıl nedenini söylediler.

"Ulu kağanımızın oğluna Konçuy Kiu Lien'i istiyoruz."

Çok ciddi ve soğuk karşıladı bu isteği Çin imparatoru. Sanki bilmiyordu. Oyunu kurallarınca oynamak için düzeni iyi kılmak gerektiğini biliyordu. Düşündü, yanına seslediği kişilere alçak sesle bir şeyler söyleyip danıştı ve sonra da yanıtını verdi.

"Bu konu çok önemli bir konu. Öyle hemen karar verilemez. Danışmam, görüşmem gereken kişiler var. Siz konuğumuzsunuz. Dilediğinizce kalın başkentimde. Canınız ne zaman dilerse o zaman yurdunuza dönün. Biz de en uygun zamanı ve koşullarımızı Uygur kağanına bildirelim."

Şaşırdılar elbette Uygurlar. Dileklerinin hemen yerine getirileceğini sandılar. Çinlilerin nasıl bir oyun içinde olduklarını, bütün bu olanların bir kurgu olduğunu düşünemezlerdi.

"Daha fazla kalmamıza gerek yok" dediler. "Ulu kağan bizim yolumuzu gözler. Varalım ve bu yanıtınızı iletelim. Tanrı nasıl uygun görürse öyle olsun!"

Uygur heyeti Çin başkentinden ayrıldıktan sonra oyunun diğer yönünü uygulamak üzere çalışmalar başladı. Öylesine dikkatle hareket edilmeliydi ki

Uygurlar kızdırılmamalı ve yeni bir akın gereği doğmamalıydı.

Çinliler bir heyet kurdular. Onlar da en değerli armağanları hazırladılar. Altınlar, gümüşler, ipekler... Bunları bir kervanla gönderdiler Uygur yurduna. Heyetin başındaki kişi Çin imparatorunun bir bitiğini taşıyordu. Çok ince bir dille yazılmış olan bu bitig Çin imparatorunun isteklerinden oluşmuştu.

ÇİN'İN BEKLENMEDİK İSTEĞİ.

Çok ince bir dille yazılmıştı Çin imparatorunun bitiği. Uygur kağanına bağlılık bildiren bir kişiden gelmiş gibiydi. Söz sanatı ustası Çinliler onca uygun sözü belli bir amaç için ediyorlardı. Ancak Yuluğ Kağan ve huzurunda bulunan Uygu ululları bu oyunu fark edemiyorlardı.

Sonunda bitig asıl konuya geldi.

"Benim biricik kızımı oğluna istermişsin" diye başlıyordu bu bölüm. "Çin'in güneş gibi parlayan konuçuyunu, benim bir tanecik yavrumu, eşsiz güzellikteki Kiu Lien'i Galı Tigin'e istermişsin. Bu dilek elbette mutlu etti bizi. Sizinle yakın olmak, uyalığa *(Hısımlık)* erişmek elbette çok mutlu edecek beni ve oğuşumu. Ancak, kızım benim için çok değerlidir Ulu Kağan. Onu oğluna veririm, karşılığında da sen-

den çok değerli bir şey isterim."

Burada yeniden sıradan konulara geçiyor, ne istediğini söylemiyordu Çin imparatoru.

"Kızım için en uygun çeyizi, en değerli ve varsıl çeyizi hazırlatacağım. Onu görülmedik bir şekilde başkentimden yolcu edeceğim, ancak bunun karşılığını da bekleyeceğim!"

Sonunda bitig böylece bitiyordu.

Başta Yuluğ Kağan, orada bulunanlar merak içindeydi. Çin imparatoru kızına karşılık ne istiyordu?

Çin heyetinin başındaki kişi, beline kadar eğiliyor, zaman zaman izin alıp söze giriyor, o da sözü çevirip duruyordu.

Dayanamadı Yuluğ Kağan. Sert bir sesle şunları söyledi:

"Çin imparatoru sözü çok çevirmiş. Siz de aynı yolu tutuyorsunuz. Ancak biz böyle yapmayız. Kıza ve öz konuşuruz. Bir konuda çok konuşmayı, sözü çevirmeyi sevmeyiz. Şimdi bana yanıt verin. Çin imparatoru kızını oğluna vermeye karşılık benden ne ister?"

Uygur kağanının çok kızdığı belli oluyordu. Artık

sözü uzatmak işi kötüye götürürdü. Hiçbir Çinli de gereksiz yere başını vermek istemezdi.

Yerlere kadar eğildi eğildi Çin heyetinin başı ve şunları söyledi:

"Eşsiz konçuy için eşsiz bir armağan gerek. Bu armağanın benzeri olmamalı ve verilmesinin de bir anlamı olmalı. Bunları düşünerek yüce imparatorum sizden Kutlu Kaya'yı ister!"

Orada bulunan kimse inanamadı duyduğuna. Bu olmayacak işi isteme cüretinde bulunanlar canlarına susamış olmalıydılar. Eğer karşısındaki konukları olmasaydı Yuluğ Kağan daha değişik davranırdı. Kendisini zor tutarak şunları söyledi:

"Siz usunumu yitirdiniz. Bunu nasıl söylersiniz bize? Uygur yurdunun uğuru olan bir Tanrı armağanını nasıl istersiniz? O kaya bütün Uygurlarındır. Onu kimseye veremeyiz. Hemen yurdunuza dönün ve bu işin olmayacağını imparatorunuza söyleyin."

Bu sözleri ederken oğlunu ikna edebileceğini, onun da Kutlu Kaya'nın Çin'e verilmesini istemeyeceğini umuyordu.

Çin elçi heyeti hemen çıkarıldı kağan otağından

ve Uygur başkentini terk etmeleri istendi.

Uygur ulusları kağanın bu tepkisini beğenmişler, ona güvenmekte ne denli haklı olduklarını anlamışlardı. Yurdun bir parçası olan kaya değil, bir tek küçük taş bile yağıya verilemezdi.

BEKLENMEDİK GELİŞMELER

Olanları Yuluğ Kağan anlattı Galı Tigin'e. Çin'in cüretinden, bunun olmayacağından söz etti.

"Sana başka kız alırım. Uygur yurdunda güzel kız mı yok? Beğendiğin seninle evdeş olmak için koşar. Çinli konçuy zaten bizim için iyi olmazdı."

Yuluğ Kağan bunları söylüyordu ancak Galı Tigin'in söylenenleri anladığı konusunda şüpheleri vardı. Başı yerdeydi oğlunun. Tek söz etmiyordu. Öylece çekip gitti.

Galı Tigin, hâlâ yanından ayrılmayan, onu sürekli işleyen çalıt başı Çinlinin etkisi ile her geçen gün daha fazla sevdalanıyordu Çinli konçuya. Gözü başka hiçbir şeyi görmek istemiyordu.

Çaşıt başı Çinlinin sözleri usuna daha fazla yatıyordu. Deneyimsiz genç bu kötü Çinliye kanıyordu.

"Mutluluk bulmak kolay değil. Mutluluk gelip senin kapına dayanmış. Bir kaya parçası için kişi sevdiğinden vazgeçer mi? Nedir bu kayanın değeri? Çevrede başka kaya mı yok? İşte atanızın inadı yüzünden sevdiğinize kavuşamayacaksınız. Olacak iş mi bu?"

Galı Tigin Çinliye inanıyordu. Artık atasını yağı görmeye başlamıştı.

Gün geçtikçe içine kapandı. Yemedi, içmedi, zayıflamaya başladı. Herkesin dikkatini çekiyordu bu değişim. Kağanın oğlu sayrılacak *(Hastalık)* diye korkmaya başlamışlardı. En çok üzülen kişi anası Ulu Hatun'du. Oğlunu her gördüğünde onun biraz daha zayıf düştüğünü görüp üzülüyor, hemen Yuluğ Kağan'a koşuyordu.

"Oğlumuz çok kötü. Böyle giderse onu yitireceğiz. Bu işin bir çözümü olmalı!"

Yuluğ Kağan Çin'e üst üste elçiler göndermeye başladı. Kutlu Kaya'yı veremezdi ancak dilediğince altın, gümüş ve at verebilirdi Çin'e. Çin'in yağıları ile savaşırdı.

Gelen yanıtta "Bizde altın da gümüş de çok. Biz

yalnızca Kutlu Kaya'yı istiyoruz. Kızımız çok değerlidir" diyordu.

Yuluğ Kağan artık iyice çaresizliğe düşmüştü. Son kez konuşmak üzere ulu kişilerle toy kurdu ve oğlunun durumunu anlattı.

"Galı Tigin perişan durumda. Bir çözüm bulun."

Düşündü ulu kişiler. Sıra ile konuştular. Her biri ayrı ayrı ama aynı sözleri ettiler.

"Kutlu Kaya verilemez. Kutlu Kaya Tanrı armağanıdır. Gökten gelmiştir. Uygur yurdunun uğurudur. Bizden de, sizden de, Galı Tigin'den de değerlidir. Bereketimiz, mutluluğumuz, huzurumuz ona bağlıdır. Zaten nasıl alınıp gidilebilir ki?"

Bu sözü duyunca irkildi Yuluğ Kağan. Koca, bir tepe kadar büyük kayayı Çinliler nasıl alıp götürebilirlerdi ki? Bu bir oyundu. Uygurların vermeyeceğini biliyorlardı. Alın, gidin deseler nasılsa alamayacak, götüremeyeceklerdi. Öyleyse bu isteğe hayır demenin de anlamı yoktu.

Ulu kişiler kağanın bu düşüncesinden ürktüler.

"Ulu Kağan" dediler. "Çinliler değişik kişilerdir. Bu isteğin amacı da bellidir. Siz alıp götürün derse-

niz, onlar bir yolunu bulurlar. Sakın ha Kutlu Kaya'yı vermeyin."

Ancak düşünce bir kez girmişti Yuluğ Kağan'ın usuna. Bu işin olamayacağını düşünüyordu. Sözle vermenin de bir değeri yoktu. Kimse Kutlu Kaya'yı alıp götüremezdi.

TOY ARMAĞANI:

Yuluğ Kağan düşüncesini Ulu Hatun ile üleşti. Sonra da Galı Tigin'e söyledi.

"Çin'in niyeti kızı vermemek. Bunun için bizden olmadık bir istekte bulunuyor. Ben Kutlu Kaya'yı verdim desem alıp götüremezler. Bu durumda Çin'in oyununu bozacağım. Kutlu Kaya'yı verdiğimi söyleyeceğim. Böylece konçuyu vermek zorunda kalacaklar."

Ulu Hatun ve Galı Tigin sevindi bu çözüme. Yuluğ Kağan'a inandılar.

Ancak Yuluğ Kağan'ın bu düşüncesi Uygur ulularının ve budunun hiç hoşuna gitmedi. Onlar Çinlilere güvenmiyorlardı. Mutlaka bir çözüm bulurlar diye düşünüyorlardı.

Yuluğ Kağan Çin'e elçi gönderdi ve koşula razı olduğunu, Kutlu Kaya'yı vereceğini söyledi.

"Toy için bütün hazırlıkları yapalım. İki genci birleştirelim. Böylece dostluğumuz sürsün!"

Duyum Çin'e ulaştığında Çinliler sevinçlerinden ne yapacaklarını bilemediler. Hemen hazırlıklar başladı. Bu arada Çin'in bilge kişilerinin de Uygur başkentine gönderilmesi ve Kutlu Kaya'nın yerinden nasıl sökülüp getirileceğinin çözülmesi kararlaştırıldı. Çin, her işi güvence altına almak istiyordu.

Galı Tigin mutluydu. Bu mutluluğunu da artık Çin'e gitme zamanının geldiğini söyleyen çaşıt başı Çinliye söylüyordu. O da onu övüyordu.

"Siz başardınız efendimiz" diyordu. "Siz bu kadar istemeseydiniz sevdiğinize kavuşamazdınız. Mutluluk hakkınız."

Onlar mutluydu. Çinliler mutluydu ancak Uygur budun mutlu değildi. Kulaklarına gelen duyumlar hiç hoşlarına gitmiyordu. Budunu Kutlu Kaya'yı yitirme korkusu sarmıştı.

Çok sürmedi hazırlıklar. Çin konçuyu kalabalık bir heyetle ve görülmemiş varsıl armağanlar ve yüklü bir çeyizle Uygur başkentine gelin geldi. Büyük bir toy kuruldu. Yakın uzak bütün bağlı budunların yönetenleri ululari çağrıldı. Dağ gibi et yığıldı. Göl gibi kımız hazırlandı. Ozanlar doldurdular başkenti. Kopuzları *(Sazın atası olarak bilinen kadim Türk müzik aleti)* ile toyu şenlendirmek için hazır oldular.

Bu arada Kutlu Kaya'yı götürmek için gelenler de budunun üzgün bakışları ile o güne kadar yağı ayağı değmemiş olan Kutlu Kaya'nın çevresini sardılar. Ölçtüler, hesapladılar Kutlu Kaya'yı nasıl götüreceklerine dair sözler ettiler.

Budun bunları duydukça toyu bırakıp yasa durdu. Ancak Yuluğ Kağan yanına gelen herkese, "Götüremezler. Koca kayayı yerinden söküp nasıl götürecekler. Hele şu toy bitsin ben bu işi çözeceğim" diyordu.

Toy bitti. Gençlerin birleşme zamanı gelmişti. Ancak Çinli konçuy Galı Tigin'i yanına sokmadı.

"Önce Kutlu Kaya Çin'e gidecek, sonra biz senin-

le evdeş olacağız!" diyordu..

Yuluğ Kağan o zaman anladı oyuna geldiğini ancak işten geçmişti. Şimdi Çinlilerin bu işi başaramamaları için alkışa *(Dua)* durmaktan başka çözüm yoktu.

KUTLU KAYA PARÇALANIYOR.

Yuluğ Kağan Çinlilerin çaresiz kalacağından ve vazgeçeceğinden emindi. Bir zaman uğraşsınlar, nasılsa başaramayacaklar, diyordu.

Çinliler ise Kutlu Kaya'nın çevresinde ayrılmıyor, her gün, her çağda orada hesaplar yapıp duruyorlardı. Sonra da kocamış, deneyimli Çinliler bir araya gelip toyluyor ve ileri sürülen çözümleri dinliyorlardı. Her gün başka düşünceler ortaya çıkıyor, onun geçerliliğini anlamak için yeniden Kutlu Kaya'nın başına gidiyorlardı.

Uygur budun onları orada görmekten bıkmıştı. Kutlu Kaya'nın kirlendiğini düşünüyor, kızıyorlardı. En büyük kızgınlıkları ise buna izin veren Yuluğ Kağan'aydı. Budun artık ne Yuluğ Kağan'ı, ne Ulu Hatun'u ne de Galı Tigin'i eskisi kadar seviyor, sayıyor-

du. Kişisel yararları için yurda ait bir kutu veren kişi onların gözünde değerli bir kişi olamazdı.

Yuluğ Kağan da sıkılmaya başlamıştı bu işten. Çinliler çekip gitmeli, oğlunun evdeşliği tamamlanmalıydı. Boşuna uğraşıyordu Çinliler. Kutlu Kaya alınıp götürülemezdi.

Oysa bir kocamış Çinli çözümü bulmuş, bunu da yoldaşlarına anlatmıştı.

"Kutlu Kaya'nın dört bir yanına odun, kömür yığalım. Bunları günlerce yakalım ve kayayı iyice kızdıralım. Sonra üzerine çokça sirke dökelim. Kaya çatır çatır çatlayacaktır. Parçalanacaktır. Sonra da bu parçaları yurdumuza taşırız."

Bu konu üzerinde çok uzun konuşuldu. Ertesi gün Kutlu Kaya'nın başına gidilip ne kadar odun, ne kadar kömür, ne kadar sirke gerekeceği hesaplandı. Çok fazlaydı. Günlerce taşımak gerekecekti. Bu konuyu onlar çözemezdi. Hemen duyum salındı Çin başkentine.

Çin imparatoru buyruğunu gönderdi.

"Ne gerekiyorsa yapın! Kutlu Kaya'yı getirin!"

Yeni çalışmaların ne anlama geldiğini Uygur budun önceleri anlayamadı. Ancak sonra farkına vardı yapılacakların. Büyük üzüntü içine düştüler. Bu Çinliler büyük kötülüğü yapacaktı. Kutlu Kaya'yı götürecekti.

Uygur ulusları hemen koştular Yuluğ Kağan'a.

"Buna izin verme Kağan!" dediler.

Ancak o hâlâ umutluydu.

"Bir şey yapamazlar. Kutlu Kaya'yı götüremezler. Ben bir söz verdim. Bu sözümden dönersem olmaz!" dedi.

Çinliler büyük bir çalışmanın içine girdiler. Günlerce, aylarca odun, kömür getirip Kutlu Kaya'nın her yanına yığdılar.

Kış gelmiş, havalar soğumuştu. Ancak ne Çin konçuyu sözünden dönüyor, ne de Çinliler vazgeçiyordu.

Sonunda bir gün taşınanları yeterli görüp büyük ateşi yaktılar.

Öyle büyük, öyle büyük bir ateşti ki... Öyle güçlü

sıcaklık yayılıyordu ki...

Gece, gündüz durmadan, günlerce yandı bu ateş. Yer gök ısındı. Uygur budun neredeyse kışın geldiğini unutacaktı.

Çinliler başarmışlardı. Yanan ateşten dolayı Kutlu Kaya kızmış, kızarmış, kor durumuna gelmişti. Sanki ıstırap çeker gibi sesler çıkarıyordu. Uygu budun buna bakıp bakıp gözyaşı döküyordu.

Ateş azalmaya başlayınca "Şimdi tam zamanı" dedi Çinliler. Koca koca kaplarda getirdikleri sirkeyi hızla Kutlu Kaya'nın üzerine döktüler.

Bu işi öyle yaptılar ki!

Kutlu Kaya çatır çatır çatladı. Küçük parçalara ayrıldı.

Çinliler başarmışlardı. Artık Kutlu Kaya'yı rahatlıkla taşıyıp götürebilirlerdi.

Yuluğ Kaüan otağında, olanları öğrenmiş, başını çaresizce yere eğmişti. Artık yapacak bir şey yok, diyordu.

Yüzlerce, binlerce öküz, at arabası getirdi Çinliler. Kutlu Kaya'nın parçalarını yüklediler ve Çin başkentine taşımaya başladılar.

GÖÇ...

Giden her parça Uygur'du. Giden her parça yurttu. Giden her parça hüzün, gözyaşı, ayrılıktı.

Uygur budun işini gücünü bırakmış, Kutlu Kağa ile uğurlaşıyor, giden her parçanın ardından gözyaşı döküyordu.

Giden bir daha geri gelmeyecekti.

Umut gidiyordu.

Kut gidiyordu.

Uğur gidiyordu.

Giz gidiyordu.

Çinli konçuy odasının kapısını Galı Tigin'e açmıştı. Çünkü istediği olmuştu. Galı Tigin mutluydu. Bütün Uygur budun mutsuzdu.

Uygur budun çaresizdi.

Kutlu Kaya'nın parçaları azaldıkça kuşlar, böcekler, koyunlar, sığırlar atlar garip sesler çıkarmaya başladılar. Onlar bile dayanamıyorlardı bu ayrılığa.

Yuluğ Kağan büyük yanlış yapmıştı. Çok üzülmüş, kendisini otağına kapatmıştı. Geri gelmeyecek Kutlu kaya için yasa duruyordu. Ancak giden artık geri gelmeyecekti.

Çinliler, Kutlu Kaya'nın son parçasını da alıp gittiler. Bir anda yok olmuşlardı sanki ortalıktan. Oysa ne kadar çoktular. Artık onlara gerek kalmamıştı Uygur başkentinde. Durmalarının bir anlamı yoktu. Görevlerini başarmışlardı.

Uygurlar kısa bir zaman sonra Çinli konçuyun da çekip gittiğini duydular. Ancak buna şaşırmadılar.

Kutlu Kaya'nın gidişinin ardından çok geçmedi, Yuluğ Kaüan sayrılandı. Çok kısa bir zaman sonra da uçmağa vardı.

Kimse üzülmedi onun ölümüne, ağlamadı.

Hemen ardından tahta geçen Galı Tigin de çok yaşamadı. O da atası gibi sayrılandı ve göçtü acundan.

Uygurlar başsız kalmışlardı. Çinliler salma vermekten vazgeçtiler önce. Ardından Uygurların ellerinden aldıkları topraklara saldırıp oraları geri aldılar.

Büyük bir kuraklık başladı Uygur yurdundan. O güne kadar yaşamadıkları bir kuraklık. Çünkü Kutlu Kaya yoktu artık.

Hayvanlar ölüyordu. Çocuklar ölüyordu. Kocamış kişiler, gençler ölüyordu. Susuz kalmışlardı. Bu topraklar artık onlara bakmıyor, beslemiyordu. Uygurlar ne yapacaklarını bilemiyorlardı. O kutlu yurt artık kutsuz bir yurttu.

Toprak damar damar çatlamıştı. Su bekliyor, ancak yağmur yağmıyordu. Irmaklar, göller kurumaya başladı. Artık herkes kendi sonunu beklemeye başlamıştı. Ne us veren çıkıyordu, ne de uscul bir söz eden.

Bir gün, böyle umutsuzluklar içinde kahroldukları bir gün, bir küçük kuş çıktı ortaya. Dile geldi ve "Göç!" diye seslendi.

Budun, önce inanamadı duyduğuna. Bu çağrıya anlam veremedi. Ancak sesler yayılınca, bütün kuşlar hep bir ağızdan göç, diyerek ötmeye başlayınca, sonra sıra diğer hayvanlara gelince, hepsi bir ağızdan "Göç!" diye haykırınca... Susmak bilmeyinca...

Usları başlarına geldi Uygurların.

Burada, artık onlara bakmayan bir yurtta kalmazlardı. Ancak başlarında hiç kimse yoktu.

"Önce bir kağan seçelim!" dediler.

Toy kurdular.

Bögü Kağan'ın soyundan bir kağan seçtiler kendilerine.

"Buyruk senin!" dediler.

O uslu bir kağandı.

"Buyruk Tanrı'nın!" dedi. "Göçeceğiz. Hazırlanın!"

"Ne yana gideceğiz Kağan!"

"Göçmemizi isteyen Tanrı, elbet nerede kalaca-

ğımızı da bildirecek bize!" dedi Kağan.

Artık orada olmayacağını anlamışlardı. Kağan buyruğu kesindi. Hemen hazırlandılar. Çadırlarını topladılar. Eşyalarını arabalara yüklediler. Sürülerini önlerine katıp yola çıktılar.

En önde Kağan yürüyordu.

Böylece başladı göç.

YENİ YURT...

Göç zordu. Sürüleri zayıftı. Bu nedenle yolda da yitik vereceklerdi. Nere gittiklerini de bilmiyorlardı.

Zaman zaman mola vermeleri, dinlenmeleri gerekiyordu. Sanki orada kalacaklarmış gibi kuşlar, hayvanlar yeniden başlıyorlardı haykırmaya.

"Göç!"

Güzel bir yer bulsalar da, çok güzel bir yere konsalar da durmuyordu ses.

"Göç!"

Çok kalamıyorlardı. Bu sese dayanamıyorlardı. Hemen yeniden yola düşüyorlardı.

Yitikler veriyorlardı. Yol boyunca mezar taşları bırakıyorlardı geride. Üzülüyorlar ancak yola devam ediyorlardı.

Günler, aylar sürdü göç.

Yürüdüler, yürüdüler...

Bir gün çok güzel bir yere varıp durdular. Orayı çok sevmişlerdi ancak sesin yeniden onları uyarıp uyarmayacağını bilmiyorlardı.

Durdular.

Altay Dağları'na yakın bir yerde, yemyeşil topraklardı. Çağlayan ırmaklar, özledikleri yemyeşil dağlar... Kokusu, rengi onları çekiyordu. Aslında tam yurt tutulacak yerdi.

Kağan konaklama buyruğu verdi.

Beklediler yeniden "Göç!" sesleri duyulacak mı diye.

Hayır, o sesler artık duyulmuyordu. Aradıkları yurt orasıydı. Orada kalacaklardı. Bundan sonra orada yaşayacaklardı.

Kağan çıktı orta yere ve şunları söyledi:

"Tanrı burayı yurt tutmamızı istiyor. Bundan sonra burada yaşayacak, buraya sahip çıkacağız. Yeni yurdumuz kutlu olsun!"

Çoktular, güçlüydüler.

"Burada bir kent kuracağız!" dedi Kağan. "Eşsiz güzellikte bir kent olacak. Acun var oldukça duracak ve bizim olduğunu herkes bilecek!"

Büyük bir kent kurdular. Bu kentin birbirinden büyük beş bölümü vardı. Bu nedenle oraya Beşbalıg dediler. Burayı yeni başkentleri olarak imlediler.

Güçlendiler burada. Çoğaldılar.

Onlar durmak için değil, egemen olmak için yaratılmışlardı. Yeniden başladılar.

Önce Ötüken Yış'a, ardından acuna yeniden egemen oldular.

Daha birçok kent kurup oralarda yerleştiler.

Bir daha Çin'in oyununa gelmeyeceklerine and içtiler.

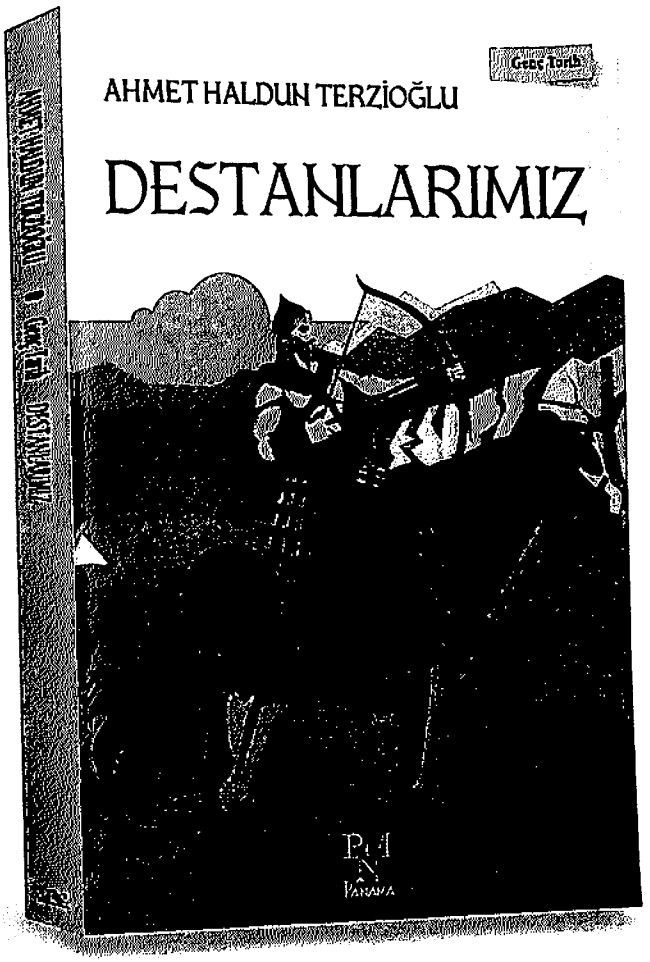
Genç Türk
AHMET HALDUN TERZİOĞLU
DESTANLARIMIZ
PAN
PANAMA

Genç Tarih

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

OĞUZ KAĞAN DESTANI

Genç Tarih

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

TARİH NEDİR?

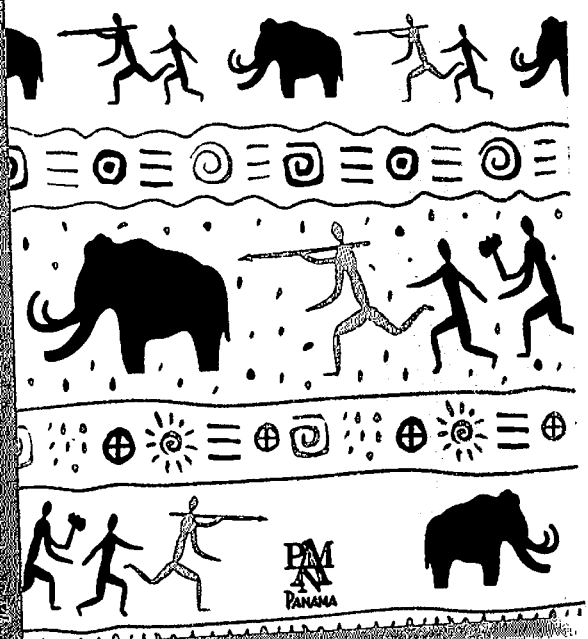

PANAMA

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

TÜRKLERİN KÖKENİ

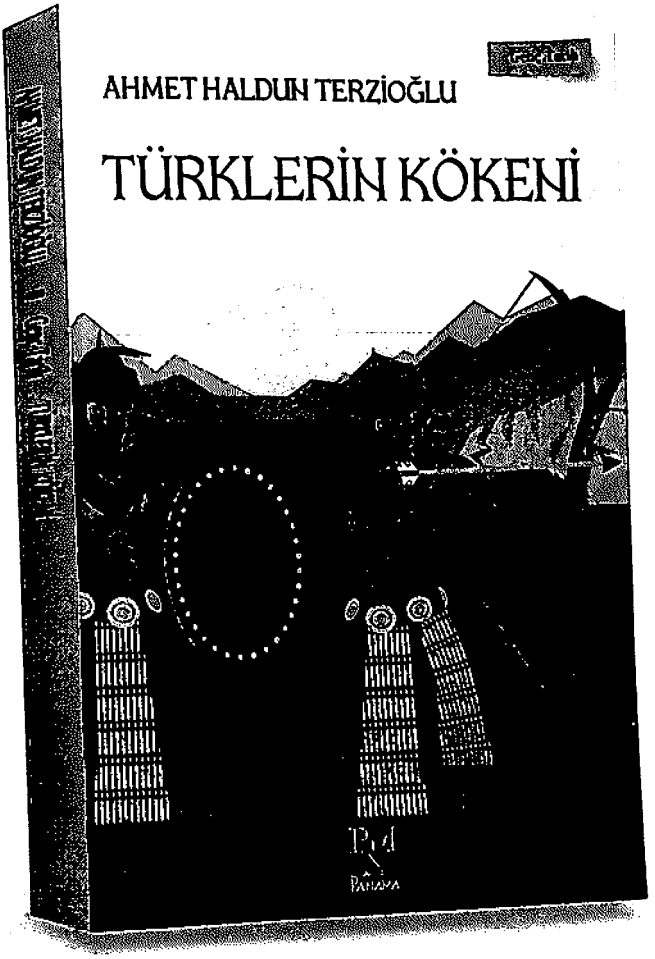

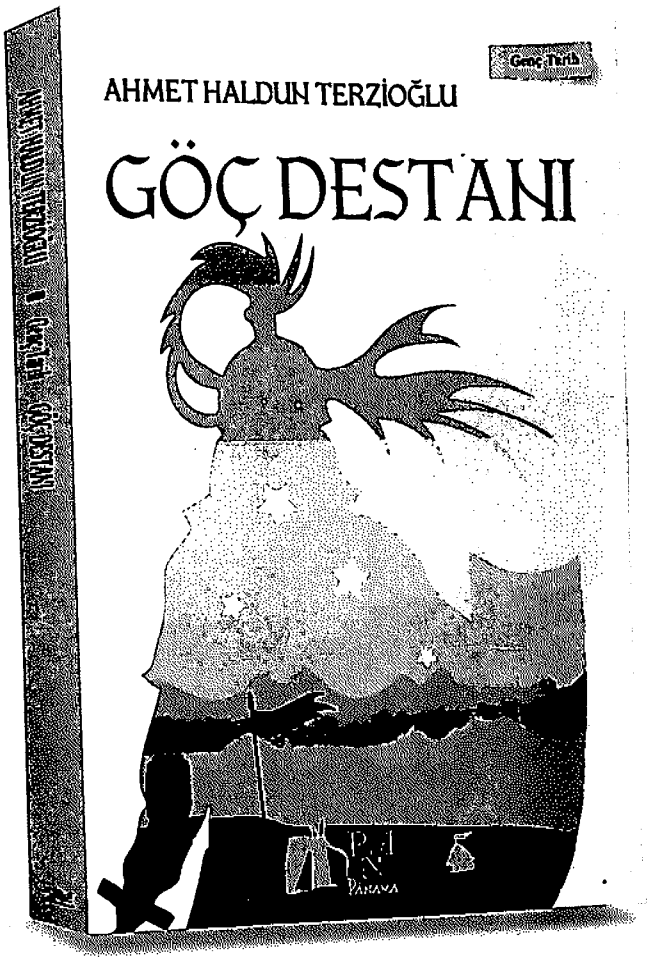
Genç Tarih
AHMET HALDUN TERZİOĞLU
GÖÇ DESTANI
AHMET HALDUN TERZİOĞLU
Genç Tarih
GÖÇ DESTANI
PANAYA

AHMET HALDUN TERZİOĞLU

GÖÇ DESTANI

Kişiye budun gerek ki ona bağlansın.
Kişiye yurt gerek ki sahiplenip yaşasın.
Kişiye töre gerek ki ona uysun.
Hem içinde yaşadığı çadırın adıdır yurt,
hem de çadırı üzerine kurduğu toprağın adıdır.
Göğün altında olması,
sahiplenilmesi yeterlidir Türk için.
Acun yaratıldı. Türk var oldu acunda.
Birçok Türk budun sırası geldiğinde
varlık gösterip devlet oldular.
Uygur budun, Türk budunlardan biridir.
Güçlü, yurt ve töre sahibi bir budun...

ISBN 978-975-2444-87-4

₺8,00

/ panamayayinevi
/ panamayayincilik
/ panamayayincilik
www.panamayayincilik.com